

Handboek voor Kerken met Stip

*Het kan jaren mee, het móét jaren mee,
zelfs als de plaquette gaat roesten.
Dit werk zal en mag nooit ophouden te
bestaan.*

Woord vooraf

Inleiding

Hoofdstuk	Onderwerp	Blz.
1.	Beginnen met begeleiden of opvangen van ex-gedetineerden	8
2.1	Het begrijpen van de angsten en zorgen van een ex-gedetineerde	13
2.2	Mogelijke zorgen in de kerk	16
3.	Contact met gedetineerden:	19
3.1	Het leggen van contact	21
3.2	Het regelen van bezoek	21
3.3	Eerste ontmoeting na vrijlating	23
3.4	Voorzien in basisbehoeften	24
3.5	Accommodatie	24
3.6	Introductie bij de kerk	24
4.	Kennismaking en eerste behoeften	26
4.1	Een overeenkomst opstellen	26
4.3	Wat te doen wanneer de overeenkomst is overschreden	29
4.4	Samenwerken met instanties	30
4.5	Uitzoeken wat er nodig is voor een woning	34
4.6	Dagbesteding	35
4.7	Gespreksgroepen	36
5	Ondersteuning bij het vinden van werk	37
5.1	Welke stappen te nemen	38
5.2	Op zoek naar een baan	39
6.	Ondersteuning en begeleiding	40
6.1	Een aantal suggesties	40
6.2	Problemen die zich kunnen voordoen	44
7	Gevangenen 'op voorwaarden'	49
7.1	Werken met de reclassering	50

7.2 Grenzen aangeven	50
8. Begeleiden van zedendelinquenten	52
8.1 Het gebruik van een overeenkomst met een zedendelinquent	52

Bijlage – mogelijke overeenkomst om ex-gedetineerde als lid van de gemeenschap in te schrijven	55
---	-----------

Kerken met Stip

Kerken met Stip is in 2004 opgericht als een netwerk van plaatselijke kerken die bewust bereid zijn om ex-gedetineerden op te nemen in hun gemeenschap.

Inmiddels telt het netwerk 62 kerken, parochies en gemeenten. Voor meer informatie zie www.kerkenmetstip.nl

Daar zijn ook posters te downloaden voor gedetineerden en kerken.

Woord vooraf

Dit handboek is een vertaling van de handleiding van Ed Miles, die al jaren in Groot-Brittannië een begeleidingsproject voor ex-gevangenen en kerken aanstuurt ("Caring for ex-offenders").

Deze handleiding werd eerder vertaald door "To reach it", Hendrine Verkade en Christiaan Donner.

Die eerdere versie is uitverkocht.

Omdat er vraag naar bestaat, brengen wij deze volledig nieuw bewerkte herdruk uit.

Dit handboek is bedoeld voor mensen in kerken, parochies en andere geloofsgemeenschappen, die zich bewust willen inzetten voor de hulp aan en begeleiding van mensen die vrijkomen uit gevangenschap.

Kerken met hun open, vrije en als het goed is veilige gemeenschappen vol welwillende mensen met zoveel talenten daarin geborgen en hun boodschap van genade, vergeving en solidariteit vormen een gezond sociaal netwerk, waar iemand die anders gemakkelijk verloren raakt thuis kan komen.

Namens het bestuur van de Vereniging Kerken met Stip:

ds.Christiaan Donner

(voormalig justitiepredikant, straatpastor, actief in de Stipkerk, de Lukaskerk Den Haag en bestuurslid van Kerken met Stip)

april 2022

Inleiding

Dit handboek is bedoeld voor kerken en de mensen daarin, die een hart hebben voor mannen en/of vrouwen met een detentie- en/of een verslavingsachtergrond. Maar die zich evenzogoed bekommeren willen om mensen die psychisch kwetsbaar zijn, de zogenaamde "verwarde personen". Bij de mensen van deze doelgroep is de problematiek vaak erg complex.

Kerken met Stip is een Vereniging van kerken, geloofsgemeenschappen en parochies die zich bewust en uitgesproken in willen zetten voor de opvang en begeleiding van mensen die zichzelf en mogelijk anderen beschadigd hebben met wat zij deden en hoe zij leefden, maar die nu, al dan niet na detentie, een heilzamer bestaan zoeken.

Dit handboek is verdeeld in hoofdstukken, het ene deel zal voor de ene kerk relevanter zijn dan het andere, afhankelijk van de mate van betrokkenheid. Als u een hart hebt om te werken met mensen die uit detentie en/of een verslaving komen, maar u doet dit op dit moment niet, dan raden wij u aan om dit handboek door te lezen, te beginnen met de eerste hoofdstukken. Latere gedeelten worden pas echt van belang op het moment dat uw vertrouwen en kennis is gegroeid en mensen met deze achtergrond zich ook daadwerkelijk bij uw gemeenschap melden.

Doel van dit boek en wat info.

Na detentie hebben de meeste mensen ondersteuning nodig. Wij streven ernaar om zowel mensen met als zonder actieve geloofsbeleving terug te begeleiden de maatschappij in en hen te ondersteunen bij het

opbouwen van een hen (en anderen) weldoende manier van leven.

We denken dat het voor kerken en personen daarin, die met de opvang van ex-gedetineerden aan de slag willen, handig is om informatie en begeleiding te krijgen, vooral ook om een duidelijker beeld te hebben van waar rekening mee gehouden moet worden en waar zowel praktisch als geestelijk behoefte aan is.

Vaak wordt een Kerk met Stip slechts door enkele personen in een geloofsgemeenschap actief gedragen. Niet altijd zal er ondersteuning uit de brede kerkelijke gemeente of parochie te vinden zijn. Vrijwilligers in Kerken met Stip-teams werken soms zelfs liever bijna anoniem, dwz. dat zij hun inzet en ervaringen niet kunnen delen met de geloofsgemeenschap waarin zij zich geworteld voelen.

We hopen juist hén met dit Handboek een steun in de rug te bieden, niet alleen in hun eigen enthousiasme, maar ook om met dit Handboek aan hun geloofsgenoten te kunnen laten zien, dat de opvang van ex-gedetineerden in een geloofsgemeenschap van welke omvang of richting verantwoord aangepakt kan worden.

Wilt u als kerk betrokken zijn bij degenen die in een Huis van Bewaring of gevangenis moeten verblijven, dan kunnen deze contacten waardevol voor u zijn:

Alpha Nederland

De Alpha-cursus wordt sinds 1995 in gevangenissen gegeven, en draait nu al in veel penitentiaire inrichtingen in Nederland.

Zie voor alle informatie info@alphanederland.org

Kerken met Stip

Zie voor alle informatie www.kerkenmetstip.nl

Exodus Nederland

Zie voor alle informatie www.exodus.nl

MyHome

Een bijzonder en nieuw project in Borger-Oudoor. Zie voor informatie www.myhome-borger.nl

Gevangenezorg Nederland

Zie voor alle informatie <https://gevangenezorg.nl>

N.B. Om dit Handboek leesbaar te houden benoemen we vooral ex-gedetineerden. En vermelden niet telkens ook verslaafden en/of psychisch kwetsbare mensen. Maar bedoelen die ook.

Veel in dit Handboek is even bruikbaar in hun begeleiding als voor ex-gedetineerden.

Uit respect voor ook vrouwen houden we wél het mogelijk irritante zij/hij en hem/haar aan.

N.B. 2 Bij Kerken met Stip zijn 72 kerken aangesloten die zich niet allemaal ook 'kerk' noemen. Rooms-katholieken spreken van parochies. Evangelischen zullen andere termen gebruiken. Bijna de hele waaier van kerkgenootschappen in Nederland is vertegenwoordigd in Kerken met Stip. Daarom gebruiken we naast het woord 'kerk' liefst vooral de term "geloofsgemeenschap".

Waarom een geloofsgemeenschap dé plek is voor herstel

Een geloofsgemeenschap (kerk of parochie) is bij uitstek een geschikte plaats voor mensen die hun leven opnieuw op moeten bouwen.

Omdat zij uit detentie komen, omdat zij het spoor terug willen vinden vanwaar ze verdwaald zijn of omdat ze een thuis nodig hebben.

Geloofsgemeenschappen hebben zo iemand het volgende te bieden:

- Een open, toegankelijke plaats zonder inschrijving of toegangsbewijs
- Een veilige plaats met mensen bij wie je je veilig mag voelen
- Een plaats waar liefde het eerste gebod is
- Een plaats waar je niet veroordeeld wordt
- Een plaats waar mensen zijn die door de verkondiging van het Evangelie wekelijks worden aangemoedigd tot verzoening en vergeving: vooral om dat waar te maken met mensen om hen heen en de wereld daarbuiten
- Een plaats waar mensen samenkomen met een ongekend aantal talenten, met vaak levenslange ervaringen in alle mogelijke soorten van werk en met allerlei vaardigheden
- Een plaats waar iemand een sociaal veilig netwerk kan opbouwen
- Een plaats waar goed georganiseerde financiële hulp geboden kan worden
- Een plaats waar je bemoedigd wordt, waar je troost kunt vinden, waar ook vanuit het Evangelie vragen aan je gesteld worden zoals aan ieder daar
- Een plaats waar hoop geboden, gevierd en bewaard wordt

Hoofdstuk 1 Beginnen met begeleiden of opvangen van ex-gedetineerden

Wanneer u als geloofsgemeenschap begint met het opvangen van ex-gedetineerden is het verstandig om

binnen uw eigen gemeenschap te kijken wie er door ervaring of door hun werk deskundig zijn op één van de vele gebieden waar deze mensen mee te maken krijgen (bekendheid met de netwerken van lokale hulpverlening, juridische kennis, kennis van sociale wetgeving, van verslavingszorg, van schuldhulpverlening, van plaatselijk huisvestingsbeleid, van werkvoorziening, van gezinszorg).

Misschien dat deze personen niet direct betrokken willen zijn bij de begeleiding, maar zij kunnen wel goede adviezen of tips geven.

Wanneer er in een geloofsgemeenschap besloten wordt om te starten met het begeleiden van mensen uit deze doelgroep, is het belangrijk om een goed team samen te stellen van mensen met affiniteit met en kennis van de doelgroep.

Wanneer degene die opgevangen wordt meer betrokken raakt bij de gemeenschap zal er ook meer hulp nodig zijn om te zorgen dat hij of zij een stabiele omgeving krijgt.

Wanneer u besluit om vrijwillig een ex-gedetineerde te gaan begeleiden zijn er een aantal voorwaarden waar u aan moet voldoen:

- ouder zijn dan 21 jaar
(in de praktijk blijkt, dat wie jonger dan dat is, zelf de meeste begeleiding nodig zal hebben)
- niet bangelijk zijn
- betrouwbaar zijn:
een eenmaal opgebouwd contact vol kunnen houden: wie in een inrichting vastzat of een geschiedenis met hulpverlening heeft, is van de één naar de ander gegaan, alleen pastores en kerkelijke vrijwilligers bieden trouwe verbindingen. Ook buiten kantooruren.

- niet bevooroordeeld zijn:
de ander volkomen open tegemoet kunnen treden. Ga er niet van uit, dat je de toestand waarin een ex-gedetineerde of een psychisch verward iemand verkeert, al begrepen hebt zonder goed te luisteren.
- integer omgaan met vertrouwen:
geheim kunnen houden wat in vertrouwen aan je wordt toevertrouwd. Maar daar ook de grenzen van kennen: wie je vertelt dat hij/zij zichzelf of een ander kwaad gaat doen, maak je duidelijk, dat je dat met anderen zult moeten delen.
- integer omgaan met veiligheid:
een geloofsgemeenschap is ook een kwetsbare plek, juist omdat alles daar vanuit vertrouwen gedaan wordt. Wees alert op vreemd gedrag, op grensoverschrijdend gedrag en op manipulatief gedrag.
- een gezond verstand hebben en situaties kunnen inschatten:
een ontmoeting met iemand uit een heel andere leefwereld dan die van jou komt niet tot stand door alles bij voorbaat begripvol aan te nemen. Verwondering en verbazing uitspreken over wat je te horen krijg helpt veel meer om een echt contact op te bouwen.
- empathisch vermogen hebben maar niet te emotioneel betrokken raken.
Regel 1: "Als je er niet van slaapt, doe je het verkeerd". Regel 2: "Ga een contact zó aan en in, dat je het over bijv. 3 maanden nog steeds zo kunt doen".
- NIVEA kunnen toepassen: Niet Invullen Voor Een Ander.

Wanneer een team wordt samengesteld is het belangrijk dat er ook wordt gekeken naar geslacht en culturele achtergrond.

Om een-op-een begeleiding te geven is het aan te raden om iemand van hetzelfde geslacht te selecteren maar voor iemand met praktische problemen maakt dit mogelijk minder uit. Het is essentieel om goede afspraken te maken over het geven van één-op-één begeleiding m.b.t. veiligheid en het bewaken van de grenzen van de begeleider(-ster).

Enkele praktische tips vanuit jarenlange ervaring in inrichtingen en kerken:

- Een één op één gesprek tussen een vrijwilliger en iemand die hulp zoekt in een ruimte van de kerk, vereist dat er ook anderen in die kerk aanwezig zijn.
- Een één op één gesprek tussen een vrijwilliger en iemand die hulp zoekt in een ruimte van de kerk, vereist dat er óf een deur met een raam is, óf dat die deur open blijft staan –

Achtergrond hiervan: er zijn mensen die in een overlevingsstand leven. Dat betekent dat zij álles gebruiken om zich te redden. Een mannelijke vrijwilliger kan bijv. door een vrouw, die in een vluchtelingenprocedure zit, aangeklaagd worden vanwege grensoverschrijdend gedrag. Zoiets kan ook van man tegenover man of vrouw tegenover vrouw gebeuren. Iedere ontmoeting in een kerk moet altijd ook voor andere aanwezigen zichtbaar zijn.

Bijbelse motivatie

Hoe veeleisend dit ook lijken mag, de basis van christelijke betrokkenheid bij mensen die in een hulpbehoevende of noodsituatie verkeren komt uit de woorden van Jezus in zijn afscheidstoespraak aan zijn leerlingen in Matteüs 25, vs 31 e.v. Van gevangenen

zegt Hij daar: "Bezoek hen". Jezus zegt niet: "Neem ze mee naar huis", ook niet: "Koop ze vrij" en ook niet: "Bekeer ze".

Zegt hij niet in feite: "Kom bij hen thuis in hun leven van dat moment"?.

Omdat Jezus bij al de 6 'Werken van barmhartigheid' er telkens bij zegt: "Wat je aan hen doet, heb je aan mij gedaan", ontstaat er iets verbazends. Iets wat hopelijk in een geloofsgemeenschap begrepen kan worden, want in een geseulariseerde maatschappij verstaat niemand dit: "Zij" in nood en gebrek hebben niet óns nodig, maar wij hebben hén nodig. Als we tenminste een geloofsgemeenschap in Jezus' naam willen zijn. Sterker nog: kan een geloofsgemeenschap zich wel in naam van Jezus presenteren als daar geen thuis is voor zieken, voor wie honger hebben, voor wie dorst hebben, voor wie dakloos zijn, voor wie ongekleed gaan, voor wie gevangen zitten? En niet alleen als bereidheidsverklaring in woorden, maar zó dat de gemeenschap er alles aan doet om de genoemden in huis te halen en te houden?

Nogmaals: niet omdat zij óns zo nodig hebben, maar omdat wij geen waarachtige gemeenschap in Jezus' naam kunnen zijn als wij hen niet in ons midden hebben en houden om met ons mee die gemeenschap van Christus te vormen.

Een andere, meer praktische, maar even belangrijke reden om ex-gedetineerden (en ex-verslaafden of psychisch kwetsbare mensen) als lid van je geloofsgemeenschap te willen, is dat die gemeenschap hun deskundigheid nodig heeft. De meeste mensen in een doorsnee Nederlandse geloofsgemeenschap (als die al bestaat) leiden een leven dat hen totaal onbekend maakt met wat mensen die uit detentie komen, die

dakloos zijn, die kwetsbaar zijn doorgemaakt hebben. Hun ervaringsdeskundigheid verdiept de verkondiging van het Evangelie. Maar dan is hun stem nodig in de kerk of parochie: hun eigen stem.

2.1 Het begrijpen van angsten of zorgen van een ex-gedetineerde

De 'gemiddelde' geloofsgemeenschap bestaat uit mensen met een behoorlijke hoeveelheid groene vinkjes: men is wit van huid, heeft een mooi huis en nog zo wat, is wel- en liefdevol opgevoed, heeft en ruime spaarrekening en mogelijk wat sores (want achter welke deur gebeurt er niet van alles?), maar het is een houdbaar leven. Men heeft vrienden of vriendinnen, men kent liefdevolle relaties, men heeft troost, zorg en hartelijkheid ontvangen. Mensen die vrijkomen uit een gevangenis of die in al dan niet ernstige psychische problemen zitten of met verslaving kampen hebben dit alles niet of niet meegekregen: hun zorgen en problemen zijn voor het 'gemiddelde' lid van een geloofsgemeenschap volkomen onvoorstelbaar.

Achtergrond: in gespreksgroepen in het Huis van Bewaring vroeg ik als dominee vaak: "Heb jij vrienden"? Dan reageerde er meestal iemand die zei: 'Ja, mijn vriend zorgt voor mijn wietplantage terwijl ik vastzit". Dan zei ik: "Dat is geen vriendschap, dat is een handelsrelatie: jij hebt mij nodig en ik heb jou nodig: jij gebruikt mij en ik gebruik jou". Dat stuitte op verontwaardiging of glazige ogen. Meestal had er niemand een voorbeeld van een niet-gebruiksrelatie. Dan bleek bij doorvragen, dat 'men' ook vanaf kinds af aan al altijd ergens goed voor was. Je bent geliefd als je doet wat er van je verwacht wordt. Onvoorwaardelijke

ouderliefde was totaal onbekend. Een genadige, want 'gratis' vriendschap dus ook.

Andere achtergrond: in gesprekgroepen vroeg ik als dominee vaak: "Weet jij wat troost is"? Geen reactie. Dan vertelde ik: "Je valt op straat, je rent naar je moeder, zij neemt je op schoot, geeft je er een kusje op of als nodig een pleister". Reacties waren dan: "Ik kon een rotschop krijgen".

Nog een achtergrond: gedetineerden die weten dat zij over bijv. een week vrij zullen komen raken in paniek. Niet meer slapen, de hele dag onrustig. Ze snappen het zelf niet en iedereen om hen heen roept: 'Hé, wees blij, je komt vrij:'. Maar zo voelt het niet. Want opeens dreigt er de gruwelijke realiteit van de buitenwereld. Alles wat iemand gedroomd heeft, waar hij of zij zo naar verlangd heeft, waar zij of hij zo op gehoopt heeft in die cel alleen, is opeens beangstigend als een zwart gat. "Dit ga ik niet redden" is in die laatste dagen van detentie de werkelijkheid die zich opdringt.

De vragen van iemand die vrijkomt uit detentie zijn overweldigend en voor een buitenstaander nauwelijks in te voelen:

- Zullen mensen op straat of in de winkel aan mij kunnen zien dat ik vastgezeten heb?
- Hoe gaan familie en vrienden op mij reageren als ik terugkom?
- Wil mijn vrouw/vriendin mij nog wel terug nu zij al die tijd alles alleen heeft moeten doen?
- Kan ik ergens wonen?
- Kan ik aan werk komen?
- Kan ik een uitkering aanvragen en hoe lang duurt het voordat ik geld heb? *Toelichting: als iemand op een vrijdag vrijkomt, kan deze pas op maandag een*

uitkering aanvragen en dan duurt het tegenwoordig minstens 3 weken. Een voorschot is maar moeilijk te krijgen.

- Zal ik terugvallen in drugs- of drankgebruik als het me niet lukt?
- Staan mijn oude kennissen weer voor de deur om mij voor hun ding te gebruiken? Kan ik zonder hen?

Zo hopeloos als dit lijkt: een ex-gedetineerde vertelde mij na een grote vergadering van alle mogelijke christelijke gevangenis-bezoekers en alle mogelijke goed bedachte opvangprojecten: "Ik ben er klaar mee, met al die plannen. Weet je wat mij echt hielp? Dat ene schouderklopje van: "Ga zo door, je bent goed bezig".

Ook naar de kerkdienst of viering?

Een bajeskerkdienst is echt iets anders dan een zondagse viering of kerkdienst.

Een vrolijke, betrokken gevangene, die niets met christelijk geloof heeft, maar de sfeer wel leuk vindt, werd kosten in onze bajesdiensten. Omdat hij dat goed kon. Toen bleek hij opeens vrij te komen en vroeg mij als dominee: "Hebben jullie dit buiten ook?" "Ja, dat zijn die gebouwen met die torens". "O, echt, dát?"

Hij liep na vrijlating een kerk van nogal wat zwaardere gezindte binnen in zijn woonplaats. En belde mij meteen: "Wat is dit, man?" Tja, pech.

Daarvoor is er Kerken met Stip. Om een 'match' te vinden. Wie vrijkomt uit een bajes voelt zich vaak eerst veilig in een grote evangelische kerk: daar ben je anoniem. Na enige tijd ontdekt men dan dat de geloofsregels daar best wel strak zijn en niet erg passend bij de manieren van leven die men er op na wil houden. En vaak heeft iemand die bajeskerkdiensten meemaakte dan toch behoefte aan wat meer inhoud.

Wie voor het eerst een 'gewone' kerk binnenkomt heeft wel een aantal vragen en zorgen:

- Wat moet ik aan(trekken) naar een kerkdienst?
- Wat moet ik doen tijdens een kerkdienst?
- Ken ik de liederen en wat als ik niet meteen meezing?
- Zal ik geld moeten geven aan de collecte en wat als ik dit niet heb?
- Moet ik op een speciale plek zitten?
- Wat zullen mensen van mij denken?

Kerken met Stip zal samen met verbonden kerken Kijken of de vieringen gebruiksvriendelijk zijn voor mensen van de genoemde doelgroep.

Voor velen van hen zal het de eerste keer zijn dat ze naar een 'gewone' kerk gaan. In een inrichting van justitie gaan velen naar de kerk, waar men zich veilig voelt en niet beoordeeld wordt. De vieringen daar zijn ontspannen en laagdrempelig. Ook in een 'gewone' kerk wil men zich welkom voelen, niet-bekeken en niet beoordeeld, laat staan veroordeeld.

Daarom is het van groot belang als degene niet voor het eerst komt, niet alleen hoeft te gaan, maar al van te voren kan afspreken met iemand die meegaat en die de gemeente kent.

Dit maakt het ook makkelijker om nieuwe contacten te leggen binnen de gemeente.

2.2 Mogelijke zorgen van een geloofsgemeenschap

In een kerkelijke gemeente of parochie kan er onuitgesproken zorg of zelfs angst leven over het opvangen van ex-gedetineerden, mensen met een verslaving of psychisch overbelasten.

Vanuit het Evangelie bezien is zulke opvang vanzelfsprekend, maar dit hoge ideaal stuit in de praktijk van een geloofsgemeenschap op zorgen en angsten die juist vanwege het hoge ideaal moeilijk bespreekbaar zijn. Daarom is het van groot belang vanaf het begin van de plannen hiermee de geloofsgemeenschap zo goed mogelijk te informeren. En dat minstens jaarlijks te herhalen.

Een dergelijke gemeenteavond of parochiebijeenkomst kan voorbereid worden met hulp van Kerken met Stip.

Er zijn verschillende doelstellingen voor verschillende typen bijeenkomst:

Informatief

Een eerste bijeenkomst, als er de bereidheid is om een "Kerk met Stip" te worden, maar bijv. nog geen team van vrijwilligers, zal vooral op informatie gericht zijn.

Hiertoe kan een justitiepastor uitgenodigd worden om een beeld te geven van wat detentie is, wat kerk daar is en wat vrijkomen uit gevangenschap betekent.

Ook kan iemand van een andere Stipkerk komen vertellen of bijv. iemand uit de geloofsgemeenschap zelf die van beroep betrokken is bij de doelgroep.

Op zo'n bijeenkomst moet in ieder geval duidelijk worden, dat de begeleiding van iemand die vrijgekomen is of anderszins opvang nodig heeft in de eerste plaats de zaak is van het te vormen team van vrijwilligers.

Dat iedere stap in overleg met de predikant, pastor of voorganger van de geloofsgemeenschap gedaan wordt. Dat inbedding in een kerkelijk orgaan, zoals bijv. een diaconie essentieel is.

Dat justitiepastores en mensen van Kerken met Stip altijd bereid zijn om waar nodig te adviseren.

Een goede vraag om het gesprek in de gemeente mee te openen is: "Als het een familielid van iemand binnen uw gemeente zou zijn die een strafblad heeft of een behandeling heeft gevolgd, hoe zou u dan willen dat de kerk ze zou behandelen?"

Beslissende start

Wanneer er een team van vrijwilligers gevormd is en in bijv. de diaconie, of kerkenraad, of parochiebestuur besloten is om "Kerk met Stip" te worden zal er opnieuw een voornamelijk informatieve en meningsvormende bijeenkomst nodig zijn. Waar de stem van gemeenteleden en parochianen goed gehoord moet worden.

Hier kan het team zich presenteren en vertellen wat zij gaan doen, wat zij kunnen, wat de grenzen zijn, met wie zij samenwerken (*zie onder*).

Hier kunnen de mogelijke zorgen en/of angsten bespreekbaar gemaakt worden, bijv.:

- Lopen we gevaar als zo iemand hier thuiskomt?
- Hoe zullen anderen in de gemeente reageren?
- Weten we wat iemands achtergrond is?
- Wat als zich een zedendelinquent meldt? We hebben kinderen en kwetsbare mensen in de kerk.
- Kunnen we met criminaliteit te maken krijgen?
- In onze gemeente was iemand slachtoffer van criminaliteit: hoe kan deze zich nog veilig voelen?
- Wordt er van ons verwacht dat wij huizen voor deze doelgroep zoeken? Of ons eigen huis openstellen?
- Mogen wij praten over detentie of behandeling?

Dit handboek kan behulpzaam zijn om opgeworpen vragen en twijfels goed te beantwoorden.

Net als bij de eerste bijeenkomst kunnen deskundigen meedoen in het gesprek.

Onderhoudsbijeenkomsten

De geloofsgemeenschap mag blijven horen, dat zij een actieve Stipkerk zijn en wat dat betekent.

Idealiter gesproken, dan. Want het komt voor dat actieve vrijwilligers veel contacten hebben in een inrichting, dat mensen uit die inrichting kerkdiensten bezoeken, maar dat de gemeente daar liever niets van weten wil.

Als het wél mogelijk is kan het thema in vieringen aan de orde komen (daarin kan een justitiepastor voorgaan), kunnen de Nieuwsbrieven van Kerken met Stip op de website geplaatst worden, kunnen geanonimiseerde ontmoetingen en levensverhalen doorverteld worden, kunnen themadiensten of -vieringen over schuld, vergeving, boete, straf en verzoening georganiseerd worden.

Hoofdstuk 3 Contact met gedetineerden: eerste stappen

Al tijdens detentie kan iemand door kennismaking met de kerk in de bajes besluiten, dat hij of zij bij vrijkomen het contact met een kerk wil voortzetten. Meestal zal dit in gesprek met de justitiepastor aan de orde geweest zijn. De justitiepastor zal contact met Kerken met Stip op kunnen nemen om een geschikte geloofsgemeenschap te zoeken in de stad of het dorp waar iemand na detentie gaat wonen. Helaas is bij de Dienst Geestelijke Verzorging de ruimte voor nazorg erg beperkt. En niet alle justitiepastores rekenen deze nazorg tot hun taak.

Over detentie

Het overgrote deel van zogenaamde delinquenten zit slechts enkele maanden vast. Justitiële inrichtingen zijn tegenwoordig onderverdeeld in Arrestantenafdelingen en Gevangenisafdelingen.

Op "Arrestanten" verblijven degenen die nog wachten op hun uiteindelijke veroordeling door de rechtbank, op gevangenisafdelingen verblijven degenen die "afgestraft" zijn. Voor een gedetineerde zijn de mogelijkheden om zijn of haar toekomst te werken beperkt: sinds enkele jaren geldt een Rood of Groen systeem (Oranje is afgeschaft).

Iedereen 'komt binnen' op Rood. En moet dan 'Groen' verdienen. Dat kan door programma's van Justitie te volgen (het leerboek "Stoppen met criminaliteit" e.d.) en door zich goed te gedragen. Als dat lukt kan men op "Groen" bijv. één of meer keer per week naar de mediatheek om naar op een beveiligde PC onder begeleiding een baan, een woning, een uitkering e.d. te zoeken. Dan zal ook de casemanager die in de inrichting actief is zich gaan inzetten om bijv. een ID te regelen. En een inventarisatie op te starten van wat iemand aan ondersteuning nodig heeft. "Officieel " moet dat al door de PIW-er (Penitentiair Inrichtingswerker) in de eerste dagen van aankomst gedaan zijn, maar dat wil nog wel eens niet lukken.

- 1 Kerken met Stip kan helpen om al tijdens iemands detentie in contact te komen met een vrijwilliger van een Stipkerk.
- 2 Kerken met Stip wil samen met de ex-gedetineerden de begeleiding doen in de gesprekken met de behandelaar en/of reclasseringsmedewerker om in te schatten wat de mogelijkheden zijn tot re-integratie.
- 3 Kerken met Stip wil helpen om een passende kerk te zoeken in de stad of het dorp waar betrokkene gaat wonen en zal nagaan of zij in staat zijn om hem/haar te ondersteunen of begeleiden.
- 4 Zo ja, dan zal de diaconaal pastor van Kerken met Stip ondersteuning bieden aan de vrijwilligers in de betreffende kerk. Zo nee, dan zullen wij verder kijken in ons netwerk totdat wij een kerk hebben gevonden die de passende steun en begeleiding kan geven.

3.1 Het leggen van contact voordat iemand vrijkomt

Wanneer er besloten is dat iemand begeleid gaat worden is het belangrijk om contact te hebben voordat iemand vrijkomt of terugkeert na behandeling.

Er kan zo een vertrouwensband ontstaan, waardoor de betrokkene makkelijker te ondersteunen is. Het ideale beeld zou zijn dat dit al langere tijd voor vrijlating/ terugkeer plaatsvindt zodat de ex-gedetineerde voelt dat er mensen om hem/ haar geven. In de opbouw van dit contact is het niet nodig en ook niet gewenst om een privéadres of telefoonnummer te geven.

Het is zelfs raadzaam om alleen voornamen te gebruiken.

Als er in de inrichting waar betrokkene verblijft een Alphacursus gehouden wordt, kunnen medewerkers van Alpha inschatten wie hiervoor in aanmerking komt of wie hier behoefte aan heeft.

Dit kan in overleg gaan met Kerken met Stip of andere organisaties.

In zulke gesprekken is het goed om te bespreken wat iemand aan sociaal netwerk heeft (familie, gezin, kinderen, vrienden), maar ook naar hoe de woonsituatie is (heeft iemand de woning aan kunnen houden?), naar werk (wat voor werk deed betrokkene voor detentie en kan hij/zij daarnaar terugkeren na detentie?), hoe zit het met inkomen na detentie, moet er een uitkering aangevraagd worden?

Als betrokkene duidelijk de behoefte heeft om naar een geloofsgemeenschap te gaan na vrijkomen uit detentie, dan is het goed om te bespreken waar iemand op hoopt of naar verlangt, wat de mogelijkheden zijn van een geloofsgemeenschap en hoe vrijwilligers van bijv. Kerken met Stip daarbij kunnen helpen.

3.2 Het regelen van een bezoek.

Op bezoek gaan bij een gedetineerde vraagt wat organisatie.

Er zijn 2 mogelijkheden:

1. Bezoek proberen af te spreken via de justitiepastor. Dan kan men op een aparte kamer met een gedetineerde praten.
2. Bezoek via de bezoekenregeling van de betreffende inrichting. Een gedetineerde kan jou wél bellen, jij kunt diegene nooit bellen. Maar dat kan pas ná een gelegd contact. Als jij al een telefoonnummer wilt geven. Bezoektijden staan op de websites van de inrichtingen. Je moet hier een afspraak over maken. Dat kan via de inrichting of met de gedetineerde zelf na gelegd contact.
3. Om binnen te komen in een inrichting heb je een ID nodig en de vastgelegde bezoektijd. Kom altijd op tijd, na een minuut of 15 te laat komen vervalt het bezoek.
4. Bij 'gewone' bezoeken komt je in een zaal te zitten aan een tafel aan de zogenaamde slang. Dat is een opstelling , waarbij er een glas op ooghoogte zit tussen bezoeker en gedetineerde, fysiek contact is verboden, de onderkant van de tafel is gesloten (om doorgeven van ongeoorloofde dingen tegen te gaan). En er zijn op de bezoektijd veel meer anderen die bezoek ontvangen. Kortom: geen erg gunstige omstandigheid voor een goed gesprek.
5. Samengevat: voor een eerste kennismaking kan een regulier bezoek goed zijn, maar probeer daarna met de justitiepastor ter plekke een apart bezoek te regelen. Wie de plaatselijke pastor is, weet de gedetineerde. Daar is helaas geen lijst met naam en toenaam van beschikbaar. De betrokkene kan zelf heel goed regelen dat je in contact komt met de plaatselijke pastor.
Hoe meer iemand zelf doet hoe beter.

3.3 Eerste ontmoeting na vrijlating.

Voor iemand die vrijkomt uit detentie of terugkeert na een behandeling zijn de eerste dagen vaak beangstigend. Het is een nieuwe stap in hun leven en velen van hen weten niet hoe ze dit moeten aanpakken. Vooral wanneer het gaat om iemand van 21 jaar of jonger is dit moment cruciaal.

Het eerste contact "buiten" kan concreet gemaakt worden door een vrijwilliger van een kerkgemeente die deze persoon wil opvangen. Houd rekening met het volgende:

- Probeer uit te vinden welke tijd deze persoon vrijkomt of uitbehandeld is.
N.B. dit blijkt in de praktijk moeilijk. Ook de justitiepastor weet vaak niet of iemand vrijkomt of is net niet in huis als dat gemeld wordt.
- Neem een weekendtas mee zodat de persoon niet met een blauwe plasticzak over straat hoeft met eventueel wat eten en drinken voor het moment van vrijlating.
- Als het mogelijk is ga dan met betrokkene onderweg wat eten of drinken.
- Ga indien mogelijk mee naar de afspraak bij de reclassering of gemeente en ondersteun hier waar nodig.

Zorg dat er van te voren bekend is wanneer er officiële afspraken zijn zodat hierin begeleid kan worden.

Het is belangrijk om hierin te ondersteunen en erop toe te zien dat deze afspraken, bij reclassering, gemeente, jeugdzorg en/of ggz, worden nagekomen. Het leven in een instelling (van justitie of ggz) is ééndimensionaal, de kloof met de overgang naar de dagelijkse werkelijkheid is enorm. Omdat er veel tegelijk op

iemand afkomt, blijkt het in de praktijk erg moeilijk om afspraken na te komen.

3.4 Voorzien in basisbehoeften.

Maak als kerk noodpakketten. Deze pakketten bevatten de basis behoeftes maar kunnen per persoon verschillen, dit hangt af van de plek waar iemand komt te wonen en wat diegene zelf al in bezit heeft.

Zorg dat dit van tevoren bekend is zodat er op tijd bekeken kan worden wat iemand nodig heeft en dit ook echt bij betrokkene aan komt..

3.5 Accommodatie.

Wanneer iemand terug naar huis keert zal bekeken worden wat er ambulant voor nazorg geleverd kan worden en wat voor voorzieningen er nodig zijn om hier te kunnen wonen.

Wij raden ten strengste af om iemand in huis te vangen. Er kan een uitzondering zijn bijv. wanneer iemand ervaring heeft in het werken met deze doelgroep en de tijd heeft om intensief te begeleiden. Toch vinden wij het als Kerken met Stip niet verstandig om iemand die begeleiding krijgt zo dichtbij de eigen privéwereld in te halen. De gezonde grenzen van afstand of nabijheid worden dan emotioneel overschreden, wat voor de onafhankelijkheid van beide partijen bedreigend kan worden.

3.6 Introductie bij de kerk.

Het is voor iedereen lastig om voor het eerst naar een kerkgemeente te gaan zeker wanneer je daar niemand kent. Het zou prettig zijn voor de ex-gedetineerde om

voorafgaand aan de dienst af te spreken en alvast wat te vertellen over de kerkdienst zodat hij/ zij weet wat hij/ zij kan verwachten (wat gebeurt er in de dienst, wat wordt van jou als deelnemer verwacht, hoe vind je de weg daar, waar kun je gaan zitten, welke muziek klinkt er, hoe lang duren de toespraken/preken, etc.). Spreek af op een centraal punt en probeer samen te gaan met een andere vrijwilliger: twee weten méér dan één en het is veiliger.

Is het niet mogelijk om zelf af te spreken met de ex-gedetineerde zorg dan voor iemand die het op zich neemt om de bezoeker voor de eerste keer welkom te heten en informatie te geven.

Zorg ervoor dat de ex-gedetineerde na de kerkdienst iemand heeft om mee te praten en stel ze voor aan andere leden van de gemeente zoals er bij elke nieuwkomer wordt gedaan.

Er hoeft niet ingegaan te worden op het verleden van deze persoon, laat dit aan hem/haar over om zelf te vertellen wanneer hij/zij zich veilig genoeg voelt om dit te vertellen. Als het goed is, zijn de tot nu toe genoemde contactpersonen uit de kerk ook degenen die in het begeleidingsteam van de kerk actief zijn. Zo niet, dan moet zo snel mogelijk contact met mensen van dit team gelegd worden. Samen met de bezoeker(-ster) kan dan besproken worden, welke groepsactiviteit in de kerk geschikt is om aan deel te nemen. Dit kan een Alphacursus zijn, of een maaltijdgroep, een gespreksgroep of een ander soort ontmoeting. Het is waarschijnlijk wel het beste om individuele uitnodigingen in de beginfase te vermijden. Ga eerst samen met de persoon zitten om door te spreken of er nog bepaalde voorwaarden aan hem/haar zijn gesteld vanuit de reclassering.

Bespreek dit goed zodat er ingeschat kan worden of hij/ zij op wat voor manier dan ook risico vormt.

Hoofdstuk 4 Kennismaking en eerste behoeften.

Wanneer er voor het eerst kennis wordt gemaakt met een ex-gedetineerde is het belangrijk om dit op korte termijn te doen.

In hoofdstuk 2 staat de uitleg over het samenstellen van een team, wanneer dit team is samengesteld spreek dan af met de ex-gedetineerde om te bekijken waar hij of zij hulp bij nodig heeft. Doe dit wel op een centrale plek en niet bij iemand in huis. Het is het best om in het eerste contact privé locaties te vermijden i.v.m. de veiligheid.

Probeer een team samen te stellen dat productief is en niet al te groot. Het is beter om een klein team te hebben dat zich volledig inzet dan een grote groep mensen die allemaal los van elkaar werken.

Het is goed om te kijken of er aan het team professionals uit de verslavingszorg, maatschappelijk werk en schuldhulpverlening toegevoegd kunnen worden.

Lukt dit niet binnen de kerkgemeenschap neem dan contact op met Kerken met Stip om te kijken wat hier mogelijk in is.

4.1 Een overeenkomst opstellen.

Als iemand afkomstig uit detentie, of verslavingszorg te kennen geeft, dat hij/zij actief wil gaan deelnemen aan het leven van de gemeente of parochie, of dan is het raadzaam om afspraken te maken.

Er is dan een team van begeleid(st)ers of er zijn tenminste 2 leden van de gemeenschap, die zich voor de begeleiding verantwoordelijk weten. Zij zijn ingebed in de diaconie en/of in een overleg met voorganger, pastor, dominee of priester.

Het kan dienstig zijn om een overeenkomst op papier op te stellen.

Natuurlijk is een christelijke gemeenschap een open plek, die vrij toegankelijk moet zijn. Waar ieder zich veilig kan voelen en zich vrij uit kan bewegen. Waar de contacten open en ongedwongen zijn.

Toch voelt iemand die nog niet in die gemeenschap thuis is zich niet direct veilig. Vooral voor wie niet zo begaafd is in sociale omgang, voor wie niet van kinds af aan in zo'n gemeenschap is opgegroeid, voor wie twijfels heeft of zijn of haar aanwezigheid wel op prijs gesteld wordt, is een gesprek over wederzijdse verwachtingen enorm behulpzaam.

Zo'n gesprek kan ook tot een overeenkomst leiden.

Dat moge wat geforceerd voelen, maar er zijn wel redenen voor:

- De heilige plek dient voor ieder veilig te zijn en te blijven: als iemand weet waar die aan toe is, biedt dat veiligheid.
- Voor mogelijke gevoelens van onveiligheid bij leden van de geloofsgemeenschap is een vastgelegde overeenkomst het beste antwoord op vragen en twijfels. De inhoud hoeft niet met iedereen gedeeld. Het feit dat gemeld kan worden dat er zoiets is vastgelegd is genoeg.
- Mensen die uit detentie of verslavingszorg komen hebben enorme behoefte aan duidelijkheid. Niet aan dwingend opgelegde regels, maar wel aan helder geformuleerde wederzijdse verwachtingen: "Wat hoop jij hier te vinden?" en "Wat verwachten wij als geloofsgemeenschap van mensen die hier komen deelnemen?"

In Bijlage 1 van dit Handboek staat een voorbeeld van een dergelijke overeenkomst. Geheel aan te passen aan de eigen omstandigheden.

Juridisch is zo'n overeenkomst niet bindend.

Maar men kan elkaar er wél aan houden.

De (nog niet ingevulde) overeenkomst kan in een parochie- of gemeentevergadering getoond en besproken worden.

De overeenkomst moet, als de geloofsgemeenschap het ermee eens is, dat die gebruikt wordt, besproken worden met betrokkene.

Wanneer er besloten is om de overeenkomst te gebruiken neem dan de tijd om dit met de ex-gedetineerde te bespreken.

Doe dit op een rustig moment, samen met de begeleider, en neem de tijd om uit te leggen waarom deze overeenkomst er is en neem hem stap voor stap door.

Wanneer de ex-gedetineerde moeite heeft met de overeenkomst of delen hiervan, ga hier dan over in gesprek en kijk of het mogelijk is om na een bepaalde tijd de overeenkomst te evalueren en aan te passen.

De meeste punten in de overeenkomst zijn voor de hand liggend en wijzen op de betrouwbaarheid en toewijding van beide partijen.

Daarnaast staat de frequentie van begeleidende gesprekken en ontmoetingen erin.

Het is belangrijk om aan te geven dat wanneer de ex-gedetineerde niet akkoord gaat met de overeenkomst het moeilijk is om hulp te bieden en de persoonlijk situatie in te schatten.

4.3 Wat te doen wanneer de overeenkomst is overschreden.

Wanneer de overeenkomst niet nagekomen wordt moet er per direct actie worden ondernomen.

- De coördinator van het team moet in gesprek met ex-gedetineerde en bespreken wat er is gebeurd en waarom.
- Er moet goed geluisterd worden naar beide kanten van het verhaal en terug verwezen worden naar de overeenkomst en gevraagd worden of hij/ zij deze begrijpt en het hiermee eens is.
- Ga na waarom de overeenkomst niet nagekomen is.
- Ga er niet luchtig mee om en maak duidelijk dat dit niet gepast is.
- Het kan zijn dat het voorval aan de reclassering of zelfs aan de politie gemeld moet worden. Het is belangrijk om elke beschuldiging of aantijging serieus te nemen, anders vervalt de geloofwaardigheid tegenover de betrokken geloofsgemeenschap, de instanties of ex-gedetineerden zelf.

Sta erbij stil dat iedereen een tweede kans verdient. Zorg ervoor dat het duidelijk is dat de overeenkomst geschonden is maar maak wel duidelijk dat de ex-gedetineerde nog steeds gesteund wordt vanuit de kerk. Het kan namelijk zijn dat de ex-gedetineerde "test" of deze vriendschap echt is en hierom dus de grenzen extra opzoekt.

Herstel deze grenzen en praat met de ex-gedetineerde waarom deze grenzen niet meer overschreden kunnen

worden. Hiervoor zullen misschien een aantal voorzorgsmaatregelen binnen de kerk genomen moeten worden.

Wanneer er een overtreding heeft plaatsgevonden waardoor de ex-gedetineerde terug moet naar de gevangenis, blijf dan met hem/ haar in contact en zorg dat hij/ zij weet dat de steun er nog steeds is.

Maak duidelijk dat hij/zij niet alleen is en niet veroordeeld wordt door de kerkgemeenschap.

4.4 Samenwerken met instanties.

In de meeste steden (voor dorpen in de regio) zijn er Veiligheidshuizen. Daar bespreken alle mogelijke instanties ook gedetineerden die vrijgekomen zijn. Bijna altijd wordt dit vanuit de inrichting of de reclassering gemeld.

Helaas mogen aan dit Veiligheidsoverleg alleen professionals deelnemen. Predikanten, pastores, vrijwilligers van kerken worden niet als zodanig beschouwd.

Om in contact te komen met instanties als de reclassering, maatschappelijk werk, WMO-ambtenaren, de politie e.d. is het erg handig als er kerkleden zijn die dergelijke contacten hebben.

In de praktijk blijkt het steeds moeilijker om professionele hulpverleners te spreken te krijgen als je iemand begeleidt als vrijwilliger. Men wil meestal alleen met 'de cliënt' zelf spreken.

Toch volhouden en proberen contacten te leggen.

Ook al werkt het in de begeleiding door een kerkgemeenschap totaal anders dan bij de professionals: je hebt ze echt nodig.

Zorg ervoor dat de samenwerking goed is met de instanties waar de ex-gedetineerde mee te maken heeft.

Stimuleer betrokkene om een positieve houding aan te nemen en zo te laten zien dat samenwerking en een goede verstandhouding belangrijk én mogelijk is.

Weersta de verleiding om te snel vóór de ander te spreken. En zeker niet óver in diens bijzijn. Het kan zijn dat iemand van zichzelf weet, dat zij of hij zelf te snel reageert als iets niet zint (of bedreigend voelt). Bespreek dit van te voren. Spreek ook af wanneer je als vrijwilliger het woord neemt, of overneemt. Spreek daar ev. een teken van de betrokkene voor af.

De politie

Wanneer de kerk een ex-gedetineerde begeleid zal er af en toe contact zijn met de politie.

Zie de politie als bondgenoten en niet als vijanden en breng deze gedachte ook over op de ex-gedetineerde.

Zoek uit wat het dichtstbijzijnde politiebureau is, wie de wijkagent is en vraag daar eventueel ondersteuning d.m.v. uitleg en voorlichting over de doelgroep.

Zorg dat u een naam en telefoonnummer krijgt van een contactpersoon die gebeld kan worden voor informatie en advies.

Hetzelfde geldt voor de reclassering: ook in het gesprek met hen kan gezocht worden naar een manier om samen te werken.

Maak duidelijk aan de ex-gedetineerde dat er niet geaarzeld zal worden om politie in te schakelen wanneer dit echt nodig is.

Een kerk is een plaats van vrijheid op basis van gedeeld vertrouwen. Dat is de kracht en tegelijk de kwetsbaarheid van een kerkgemeenschap. Ieder die er

deelneemt moet zich veilig voelen en weten waar hij/zij aan toe is. Daarom is het verstandig om een ernstig incident bij de politie aan te geven, hiermee worden geruchten voorkomen en de grenzen van veiligheid voor iedereen bewaard. Wanneer een ex-gedetineerde op een ongewenste manier behandeld wordt door de politie ga hierover dan in gesprek met de lokale politie. Leg dan uit waar de kerkgemeenschap mee bezig is qua begeleiding en vraag hiervoor steun vanuit de politie.

De reclassering

De meeste ex-gedetineerden zijn voorwaardelijk vrij en staan hierdoor dus onder toezicht van reclassering. Ex-gedetineerden die vast gezeten hebben voor een klein vergrijp zullen niet onder controle zijn van reclassering maar zij die voorwaardelijk vrij zijn wel. Dit houdt in dat zij meldplicht hebben en op gesprek moeten komen tot dat hun toezicht afloopt. Van sommige ex-gedetineerden wordt verwacht dat zij een behandeling gaan volgen na hun detentie. Motiveer hem/ haar om hieraan mee te doen en dit af te maken.

Herhaalde info over wat nog tijdens detentie kan worden voorbereid: aan woning, werk en uitkering.

Al eerder is genoemd, dat het huidige regime in Huizen van Bewaring en Gevangenissen een systeem kent, waardoor gedetineerden wél of niet tijdens hun detentie zaken kunnen voorbereiden vóór hun vrijlating. In Justitiële inrichtingen heerst al jaren een stoplicht systeem. Iemand zit op 'groen'. Dan heeft hij/zij de verplichte cursussen van Justitie doorlopen en gedraagt

zich volgens de regels. Wie op 'rood' zit heeft de cursussen geweigerd of gedraagt zich niet zoals door de Inrichting gewenst.

Wie op 'groen' zit, kan wekelijks enige tijd op een PC, onder begeleiding van de casemanager of maatschappelijk werk. Diegene kan dan op werk- en huisaanbod reageren en ook in contact met de gemeente waar diegene wil gaan wonen van alles regelen.

Wie op 'rood' zit kan dat allemaal niet. En heeft dus bij vrijlating niets voorbereid.

Het is handig als de begeleidende vrijwilliger vanuit de geloofsgemeenschap hier naar vraagt: "Zat je op groen of op rood"?

Je weet dan waar je aan toe bent. Enigszins. Ook bij iemand die 'groen' heeft gezeten is het nog maar de vraag of die de ruimte gehad heeft iets alvast te regelen. Iemand die op 'rood' zat heeft dat zeker niet kunnen doen.

Woningbouwcorporaties

Het kan voor de ex-gedetineerde/ verslaafde heel lastig zijn om weer opnieuw een woning te vinden of om zich hiervoor aan te melden.

Het proces dat hiermee gemoeid is kan verwarrend en frustrerend zijn.

Daarom is het belangrijk om voor de persoon die hier begeleiding bij nodig heeft uit te zoeken wat de juiste stappen zijn.

Misschien is er binnen de kerkgemeenschap iemand die hier verstand van heeft en die tijd heeft om deze begeleiding op zich te nemen.

4.5 Uitzoeken wat er nodig is voor een woning.

Zorg dat er ruim van te voren bepaald is wat de ex-gedetineerde nodig heeft wat betreft inkomen en huisvesting.

Het kan zijn dat ze bij iemand (familie, eigen woning) terecht kunnen en dus wel een verblijfplaats hebben maar het kan ook zijn dat er helemaal opnieuw een huis gevonden moet worden.

In de eerste instantie zullen ze dan in een opvang terecht komen en van daaruit verder moeten zoeken naar een woning.

Wanneer er geen inkomen is, is het verstandig om langs een stadsdeelkantoor of gemeente te gaan om uit te zoeken waar de ex-gedetineerde recht op heeft. Indien er reeds een uitkering is, is dit niet van toepassing. Wel is het belangrijk om bij de belastingdienst uit te zoeken welke toeslagen aangevraagd kunnen worden en indien nodig deze formulieren al te verzamelen en samen in te vullen. Wanneer er een uitkering door de gemeente wordt verstrekt is een voorwaarde hiervan dat er actief gezocht wordt naar een baan: de sollicitatieplicht.

Dit zal inhouden dat er een aantal keer per week wordt gesolliciteerd en hier ook bewijs van is.

Het is de bedoeling dat de ex-gedetineerde dit zelf doet maar probeer hier wel in te stimuleren.

Wanneer dit niet wordt nagekomen zal een deel van de uitkering vervallen.

Wanneer er een huis gevonden is zal er huurtoeslag moeten worden aangevraagd.

Doe dit samen met de ex-gedetineerde en verzamel van te voren informatie over de aanvraag.

4.6 Dagbesteding.

Om de kans op terugval te verkleinen is het heel belangrijk dat de ex-gedetineerde een zinvolle dagbesteding vindt.

Dit kunnen meerdere activiteiten zijn waaronder werk of bijvoorbeeld sport. Wanneer zij een uitkering ontvangen is sollicitatie zelfs verplicht.

Meestal is het ook verplicht om vrijwilligerswerk te verrichten.

Is het niet mogelijk om fulltime te werken zoek dan naar een parttime baan en vul de vrije tijd op met andere activiteiten.

Denk hierbij aan een gespreksgroep of eventueel de behandeling die hij/ zij volgt maar ook een leuke sport activiteit of samen een hapje gaan eten.

Kijk of het binnen de kerk mogelijk is om deze activiteiten deels vergoed te krijgen zodat wanneer hij/ zij geen inkomen heeft, het toch mogelijk is om eens wat leuks te doen.

Daarnaast zou het goed voor hem/haar zijn, om vrijwilligerswerk te gaan doen.

Dit kan het gevoel geven dat hij/zij wat voor een ander terug kan doen.

Kijk of dit binnen de kerkgemeente mogelijk is.

In het weekend kan de ex-gedetineerde naar de kerk willen. Kijk van te voren welke dienst of kerk het beste bij hem/haar past.

Zijn er meerdere diensten? Wat is de inhoud? Wat past het beste bij de ex-gedetineerde?

Kijk hierbij ook naar de achtergrond van de ex-gedetineerde, heeft diegene ontucht bij kinderen gepleegd spreek dan met betrokkene af om niet naar een dienst te komen waar kinderen aanwezig zijn (zie hieronder voor meer hierover).

Wellicht is er na de kerkdienst een samenkomst voor koffie ga hier met de ex-gedetineerde naar toe en maak samen nieuwe contacten.

4.7 Gespreksgroepen.

Als de ex-gedetineerde aan een gespreksgroep wil deelnemen zorg dan dat dit een groep is waar hij/ zij zich op zijn/ haar gemak voelt. Bijna iedereen die uit detentie komt heeft daar wel eens in een gespreksgroep meegedaan. In principe is deelname aan zo'n groep dus bekend en weet men ook de regels wel.

Het is verstandig om vooraf te kijken of de groep geschikt is om een ex-gedetineerde op te nemen binnen de groep en of ook allen hier mee om kunnen gaan.

Als het in een kerk voorkomt dat er meerdere ex-gedetineerden aanwezig zijn en zij ook aan een gespreksgroep willen deelnemen is het verstandig om niet iedereen in dezelfde groep te plaatsen.

Zoek de gespreksgroep uit die het meest geschikt is om ex-gedetineerden te begeleiden, waarin een krachtige leider is.

Ga dan ook bij de leiding na of er behoefte is aan training en begeleiding om te leren omgaan met deze doelgroep.

Meestal worden deze groepen gehouden in een ruimte van de kerk. Is dit niet geval, schat dan goed in of het verstandig is om hier al aan deel te nemen.

Dit kan altijd later wanneer de ex-gedetineerde meer opgenomen is binnen de gemeente.

Is er geen mogelijkheid dat de ex-gedetineerde deelneemt aan een gespreksgroep ga dan op een andere manier met elkaar in gesprek.

Wanneer je als groepsleider het idee krijgt dat de ex-gedetineerde wil deelnemen aan de groep is het niet altijd nodig iedereen in te lichten over zijn/haar verleden.

Er zal misschien voor de ex-gedetineerde een punt komen waarop hij/zij getuigenis wil afleggen en zelf een stukje over het verleden wil vertellen. Het zal niet altijd goed terechtkomen, als dit spontaan gebeurt. De gespreksleider doet er goed aan, dit af te remmen en de afspraak te maken, zo iets eerst samen te bespreken met betrokkene.

Het is dan mogelijk in te schatten of het voor de groep niet te belastend is. Als één van de deelnemers slachtoffer van een misdrijf is (geweest) dan kan de emotie daarover het moeilijk maken het verhaal van een dader aan te horen.

Hoofdstuk 5 ondersteuning bij het vinden van werk.

Het vinden van werk is voor iedereen een lastige klus. Wanneer iemand pas uit de gevangenis of een behandeling komt is dit nog lastiger. Ze zullen te maken krijgen met werkgevers die bevooroordeeld zijn, afwijzingen te horen krijgen of niet aan de eisen voldoen voor bepaalde banen.

In deze periode is het belangrijk dat de ex-gedetineerde gesteund wordt.

Wanneer ze hulp nodig hebben bij praktische zaken, kijk dan waar ze ondersteuning kunnen gebruiken en wie de ondersteuning gaat bieden. Blijf ook vooral aanmoedigen voor niemand is een afwijzing prettig maar juist bij deze doelgroep zal de afwijzing harder aankomen.

5.1 Welke stappen moeten er genomen worden.

Het is al goed om tijdens de gesprekken met de ex-gedetineerde/ verslaafde in de gevangenis te praten over het maken van een cv.

Indien ze hier hulp bij nodig hebben ondersteun ze dan maar neem het niet over.

Wanneer de ex-gedetineerde/ verslaafde vrijkomt of uitbehandeld is ga dan samen in gesprek over de werkervaring en wat de mogelijkheden zijn op basis van dit cv.

Ga samen met de ex-gedetineerde/ verslaafde naar de gemeente of het stadsdeelkantoor en ga daar in gesprek met een jobcoach.

Er zijn soms vacatures beschikbaar en dan kunnen zij als tussenpersoon functioneren. Dit wil niet zeggen dat er niet zelf gesolliciteerd moet worden op deze baan maar werkgevers zullen achtergrond informatie krijgen vanuit de gemeente en dus hierdoor niet bevooroordeeld zijn.

Ga samen met de ex-gedetineerde/ verslaafde in Gesprek over zijn/ haar doelen en verwachtingen. Maak samen een plan van aanpak op basis van de ervaringen en kwaliteiten van de ex-gedetineerde/ verslaafde. Zorg dat dit plan ten alle tijden realistisch is.

Wanneer hij/ zij problemen heeft met zelfvertrouwen ga hier dan over in gesprek en moedig hem/ haar aan en wijs op zijn/haar positieve kanten.

In sommige van deze gevallen is het dan beter om eerst vrijwilligerswerk te doen om dit zelfvertrouwen en gevoel van eigen waarde te

laten groeien.

Vrijwilligerswerk zal ervoor zorgen dat hij/ zij zich nuttig voelt en betrokken bij de maatschappij. Misschien is het belangrijk om een training te volgen om een baan te krijgen die hij/ zij graag wil, stimuleer tot het volgen van een training.

5.2 Op zoek naar een baan.

Het is mogelijk om met de reclassering in gesprek te gaan met betrekking tot werk.

Zij werken samen met een aantal onafhankelijke re-integratiebureaus die kunnen begeleiden naar werk of als tussenpersoon kunnen fungeren.

Bijvoorbeeld de Stichting Exodus heeft contacten met werkgevers die bereid zijn het met een ex-gedetineerde te proberen. In de regio Zuid-Holland is de Stichting "Bakboord" actief, die werkbemiddeling voor deze doelgroep verzorgt.

Zie <https://stichtingbakboord.nl>

Binnen uw kerkgemeente zullen er wellicht een aantal leden zijn die een werkplek ter beschikking hebben.

Als dit het geval is ga dan na of het mogelijk is dat iemand op basis van een proefcontract wordt aangenomen.

Wanneer de ex-gedetineerde gaat solliciteren is het belangrijk dat hij/zij eerlijk is over zijn/haar verleden. Het is beter om vanaf het begin eerlijk en open te zijn. Help hem/haar met het schrijven van sollicitatiebrieven en als er gebeld moet worden ondersteun hierbij door bijvoorbeeld het gesprek voor te bereiden of samen een keer te oefenen.

Hoofdstuk 6 Ondersteuning en begeleiding.

Ondersteuning en begeleiding is een belangrijk punt in het herstelproces van ex-gedetineerden. Het creëren van stabiliteit en structuur speelt hierin een grote rol. Uiteindelijk zijn mensen die een verslaving hebben gehad of vast hebben gezeten net als ieder ander mens en hebben zij dus ook de behoefte aan dezelfde dingen als andere mensen. Waarschijnlijk doordat in opgroeien structuur ontbrak hebben zij hier nu nog meer behoefte aan.

Mensen uit deze doelgroep hebben vaak een tekorten opgelopen in de ontwikkeling van hun persoonlijke identiteit. Zij kennen veelal zogenaamde gebruiksrelaties, waarin je waarde als mens bepaald wordt door waar je goed voor bent. Ook liefde is hen vaak alleen op voorwaarden gegeven. De gratis (want op genade gebaseerde) vriendschappelijke relaties binnen een kerk kunnen een positieve ontdekking zijn voor ex-gedetineerden.

Hun relatie met het geloof en de vrijwilligers van een kerk zal waarschijnlijk de eerste normale relatie zijn die zij hebben in hun leven.

Een belangrijk onderdeel is tijd besteden aan deze mensen, omdat zij tijdens dit proces een identiteitsverandering doormaken. Een dergelijke verandering kost tijd en tijdens deze verandering kan een goed rolmodel een belangrijke steunpilaar zijn.

6.1 Een aantal suggesties om personen te begeleiden vanuit een geloofsgemeenschap.

Hieronder worden een aantal suggesties gedaan die eraan kunnen bijdragen een ex-gedetineerde op te vangen. Let wel, dit zijn suggesties en wat toepasbaar is verschilt per persoon of geloofsgemeenschap. Het is

natuurlijk het beste om een aantal van deze opties bespreekbaar te maken met de ex-gedetineerde om dan samen een manier te bedenken die het meest bij beide kanten past qua begeleiding.

Alpha

Als de kerk de Alpha-cursus in huis heeft (of iets soortgelijks) dan is dat een goed startpunt voor iedereen die net tot geloof gekomen is. Wanneer iemand de Alpha-cursus heeft gedaan in de gevangenis dan zal de beoefening van zijn of haar geloof herkenbaar zijn en prettig aanvoelen en dit zullen zij dan gemeen hebben met anderen die deelnemen of deel hebben genomen aan de Alpha-cursus.

Wanneer iemand al gelovig is, is de Alpha-cursus een perfecte manier om nieuwe, veilige contacten op te doen in een ontspannen en rustige omgeving.

Wanneer er binnen een kerkgemeente geen Alpha-cursus wordt gegeven, is het misschien een mogelijkheid om de ex-gedetineerde/ verslaafde aan de Alpha-cursus binnen een andere gemeente te laten deelnemen.

Er kan ook contact opgenomen worden met Alpha Nederland. Hier kunt u bespreken wat de mogelijkheden zijn binnen uw gemeente.

Na de Alpha

Het kan positief stimuleren wanneer de ex-gedetineerde een vrijwilligersfunctie aanneemt binnen de kerkgemeente. Denk dan aan meehelpen bij een Alpha-cursus of een soortgelijke cursus.

Het zou goed kunnen zijn, voor zowel de groep als de ex-gedetineerde, om zijn/haar verhaal te vertellen. Het is wel belangrijk om van te voren goed op de hoogte te

zijn wat de ex-gedetineerde mag met betrekking tot voorwaarden gesteld vanuit de reclassering.

Betrokkenheid binnen een kerkgemeente

De vereniging Kerken met Stip vinden het van groot belang, dat iemand die vrijgekomen is uit detentie of verslavingszorg als een volwaardig lid deel gaat nemen aan een kerkelijke gemeenschap. Iemand doet zichzelf tekort, als er alleen sprake is van hulpverlening (zoals diaconale zorg en andere materiële hulp). Maar dit is wel een weg, die afgelegd moet worden, voor ieder in een eigen tempo. Er zijn dus ook grenzen.

Zo is het niet verstandig om iemand die net vrijgekomen is direct te betrekken bij werkzaamheden in de kerk.

Het is belangrijk om de ex-gedetineerde de kans en de tijd te geven zijn/haar draai te vinden binnen de kerk als een nieuw lid.

Daarnaast is het belangrijk om eventueel te helpen bij de basis voorzieningen en ook scholing.

Er dient al tijdens dit proces goed geobserveerd, ondersteund en gemotiveerd te worden.

Ga binnen de gemeente na of er een procedure bestaat om mensen te selecteren voor vrijwilligerswerk, denk hierbij dan aan werken met kleine kinderen of jongeren. Een ex-gedetineerde zal deze procedure net als ieder ander moeten doorlopen en tijdens deze procedure niet anders behandeld worden.

Een ex-gedetineerde zal wanneer het op de juiste manier verloopt van grote waarde kunnen zijn binnen uw gemeente.

Als in het kerkgebouw een Voedselbank gehouden wordt kan dit een veilige plek zijn voor een ex-

gedetineerde om sociale contacten op te bouwen: dat gaat het best via gezamenlijke activiteiten.

Als de geloofsgemeenschap gezamenlijke wandelingen organiseert is dit een ideale ontmoetings-activiteit.

In enkele Stipkerken vinden wekelijkse tot maandelijke maaltijden plaats, waar ex-gedetineerden, daklozen, vluchtelingen en leden van de geloofsgemeenschap aan deelnemen. Ook voor jongeren is dit een prima activiteit van ontmoeting en thuiskomen.

In eerste instantie kan deelname aan de groep mensen die gemeenteleden of parochianen ophalen voor de kerkdienst een goede manier van betrokkenheid zijn; als zal dan iemand zijn of haar auto moeten uitlenen.

Tenslotte is deelname aan een koor vaak goed mogelijk!

Leiderschap

De volgende stap lijkt misschien nog ver weg maar mag niet vergeten worden.

Het zou kunnen dat de ex-gedetineerde/ verslaafde zo goed op zijn/ haar plek is dat hij/ zij een rol als leider op zich neemt.

Dit kan zijn binnen een gespreksgroep maar ook in het werk met een bepaalde doelgroep of werkgroep.

Het bestuur van Kerken met Stip beraadt zich in 2022 op de wens om een apart soort van kerkelijke functie te creëren voor ervaringsdeskundigen, die hiertoe de capaciteiten hebben.

Het gaat er vooral om, om mensen met ervaringen die verder bijna niemand heeft een duidelijk gezicht en een

stem binnen de geloofsgemeenschap te geven. Met de verantwoordelijkheden die daar bij horen.

Loslaten

Het zou kunnen dat een ex-gedetineerde/ verslaafde naar een andere kerkgemeente gaat.

Daar zullen zij hun eigen goede reden voor hebben.

Laat ze los met de best mogelijke steun en aanmoediging.

Laat ze weten dat ze altijd welkom zijn, er ondersteuning is als zij dit nodig hebben en dat wanneer zij behoefte hebben aan contact, dit altijd mogelijk is.

6.2 Problemen die zich kunnen voordoen tijdens het begeleiden van een ex-gedetineerde

Persoonlijke problemen met verantwoordelijkheid

Het zal in eerste instantie moeilijk zijn voor de ex-gedetineerde om zijn/haar verantwoordelijkheid in bepaalde situaties te zien en te nemen. Wie korter of langer in een Inrichting van Justitie verbleef (of in een behandelkliniek) is afhankelijk gemaakt, heeft een schare hulpverleners om zich heen gehad en is er aan gewend geraakt dat anderen over zijn/haar lot beslissen. Omgaan met vrijheid en de verantwoordelijkheden die vrijheid met zich meebrengt moet opnieuw (soms voor het eerst) geleerd worden. Elke stimulans om voor zover mogelijk verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen leven is van wezenlijk belang.

Problemen met scholing.

Een aantal ex-gedetineerden zullen niet goed genoeg geschoold zijn om per direct een baan te vinden.

Ondersteuning en motivatie speelt hierin een belangrijke rol. Het kan zijn dat hij/zij hier in het verleden niet genoeg ondersteuning bij heeft gekregen en daarom een opleiding niet heeft afgemaakt en misschien zelfs nooit is begonnen. Maak dit bespreekbaar.

Problemen om spiritueel gebied

Sommige ex-gedetineerden/ verslaafden zullen tijdens hun herstel te maken krijgen met problemen met hun geloof.

Dit zal gebeuren tijdens het verwerkingsproces van het verleden. Hierbij zullen vragen opkomen met betrekking tot henzelf en hun geloof.

Het is echt van belang dat dit besproken wordt met iemand vanuit de gemeente die hier ervaring mee heeft. Als binnen een gemeente niemand hier geschikt voor is zoek dan contact met een andere gemeente om te bepalen of zij hierbij kunnen ondersteunen.

Denk dan ook aan het netwerk van Kerken met Stip en hun contacten met justitiepastores.

Problemen in werkvoorziening

Dit onderwerp wordt besproken in hoofdstuk 5.

Ga met dit probleem niet te luchtig om want het kan zijn dat de ex-gedetineerde/ verslaafde niet goed reageert op hulpverlening als dit soort voorwaarden niet kloppen.

Verslavingen

Over het onderwerp drugsgebruik en verslaving kan advies gevraagd worden aan instanties zoals De Hoop in Dordrecht.

Problemen bij dagbesteding

Tijdens de hulpverlening is niet alleen het spirituele vlak maar het gehele plaatje van belang.

Dat omvat werk, een woning maar vooral ook dagbesteding. Het is ontzettend belangrijk om een goede dagbesteding te hebben in de vorm van een sport of een hobby. Dit zorgt voor nieuwe sociale contacten en het helpt bij het re-integreren in de maatschappij.

Als het mogelijk en haalbaar is voor een kerkgemeente zou er eventueel besproken kunnen worden of er een deel tegemoet gekomen kan worden in de kosten hiervan.

Relaties

Gebroken relaties hinderen een mens in haar/zijn ontplooiing.

Mensen met een detentieverleden kunnen alle mogelijke breuken kennen met familie, gezin, oude vrienden. Hulp bij het verwerken hiervan kan enorme ondersteuning bieden om gemotiveerd te raken een heilzame manier van leven aan te gaan.

Ga met betrokkene na welke relaties deze zou willen herstellen.

Dat kan om iets schijnbaar eenvoudigs gaan als het bezoeken van een graf van een familielid, dat overleed tijdens de detentie van betrokkene. Maar het kan ook herstel van contact met kinderen zijn.

Uit ervaring van justitiepastores blijkt, dat alles mogelijk is en dat er ook van alles op het eerste gezicht onmogelijk lijkt. Het kan bijvoorbeeld schokkend zijn om te horen wat iemand over zijn/haar vader te vertellen heeft. Maar al even schokkend als iemand niets meer van haar/zijn moeder wil weten. Het kan zijn, dat iemand een verbod heeft om zijn kinderen te ontmoeten.

Zoek met betrokkene zorgvuldig en behoedzaam naar zijn/haar verlangens op dit gebied. Wat zou zij/hij willen herstellen in bestaande of gebroken relaties?

Zoek hier professionele hulpverlening bij als de trauma's diep en dringend blijken te zijn.

Besef, dat het op dit gebied wezenlijk is om grenzen aan te houden. Een kerkelijk vrijwilliger zal zich niet moeten laten verleiden om iets te doen, wat de ex-gedetineerde verboden is. Als bijvoorbeeld de ex-vrouw van iemand geen contact meer wil, zal een poging daartoe van een vrijwilliger de zaak niet helpen. Dat geldt zeker ook voor contacten met slachtoffers. Besef dat de familie van een ex-gedetineerde ook meestal slachtoffer is van zijn/haar detentie.

Slachtoffers

Bijna iedere ex-gedetineerde heeft als dader ook een slachtoffer gemaakt. Mensen bij wie is ingebroken, mensen die beroofd zijn op straat, mensen die bedreigd zijn tot wie zwaar gewond geraakt is of zelfs de nabestaanden van iemand die vermoord werd.

Het zal niet het eerste punt in een gesprek met een ex-gedetineerde zijn, maar zodra er ook maar iets van een vertrouwensband is ontstaan moet dit wel aan de orde komen.

Ziet betrokkene mogelijkheden om tegenover mensen die hij/zij beschadigd heeft tot herstel te komen?

Kerken hebben hier ook rituelen voor. Het is niet per se nodig, dat betrokkene eerst met eventuele slachtoffers tot verzoening komt, voordat verzoening in een liturgisch ritueel mogelijk is. Juist dat liturgische ritueel kan een opening maken om tot herstel te kómen. Als dat wenselijk en mogelijk is. In het Evangelie gaat vergeving meestal voorop aan berouw, boetedoening of bekering.

Informatie over herstelgesprekken is te verkrijgen bij justitiepastores, bij bestuursleden van Kerken met Stip en bij de diaconaal werk(st)er van kerken met Stip.

Ondersteuning door middel van gebed

Ondersteuning door middel van gebed kan de ex-gedetineerde en het team rondom hem/haar heen (onder)steunen.

De gebedsgroep hoeft niet groot te zijn maar komt wel regelmatig samen om om kracht te bidden voor de ex-gedetineerde.

Zorg dan dat de gebedsgroep op de hoogte blijft van de laatste ontwikkelingen zodat zij weten waar zij hun gebeden op moeten richten.

Breng de gebedsgroep en het begeleidend team regelmatig samen zodat zij kunnen ervaren of hun gebeden gehoord zijn en hierdoor aangemoedigd worden.

Laat het gebed ook uitgaan naar de betrokken families want zij zijn net zo belangrijk.

Hoofdstuk 7 Gevangenen met een voorwaardelijke straf.

Wat is voorwaardelijk?

Elke ex-gedetineerde die voorwaardelijk vrijkomt heeft een aantal voorwaarden opgelegd gekregen door de rechter waar hij/ zij zich aan moet houden.

Wanneer deze voorwaarden niet worden nagekomen zal de ex-gedetineerde de straf in de gevangenis moeten uitzitten. De voorwaarden die gesteld worden gelden totdat de voorwaardelijke straf voorbij is, dit zal 1/3 van de opgelegde gevangenisstraf zijn. De wet hierover is in 2021 veranderd. De voorwaarden van vrijlating en de termijnen van toezicht kunnen nu veel ingrijpender zijn en langer duren. Deze voorwaarden kunnen per persoon verschillen en kunnen betrekking hebben op huisvesting, behandeling, contactregels en meldingsplicht.

De voorwaarden zijn vooral belangrijk voor zedendelinquenten. Zij zullen eisen bevatten betreffende het delict en de slachtoffers hiervan.

Hij/zij zal niet in de buurt mogen wonen waar het delict heeft plaatsgevonden en zal weg moeten blijven van verleidingen die ervoor kunnen zorgen dat iemand opnieuw een misdrijf begaat.

Het kan lastig zijn voor een geregistreerde zedendelinquent om zich aan te sluiten bij een kerkgemeente waar families met kinderen naar toe gaan en omgekeerd ook voor zo'n kerkgemeenschap. Er zijn echter ervaringen, waarin dit wél goed ging: zie ook het op te stellen contract hieronder.

7.1 Werken met de reclassering

Wanneer iemand voorwaardelijk vrij is, is het van belang dat de verstandhouding met de reclassering goed is.

Zoek uit wie de reclasseringswerker is van de ex-gedetineerde die begeleid wordt en licht de reclassering in dat hun cliënt binnen uw gemeente naar de kerk gaat.

Vertel wat voor soort diensten hij/zij bijwoont en leg uit dat de ex-gedetineerde door uw gemeente wordt begeleid. Ga met elkaar in gesprek en vraag of er contact gezocht mag worden met instanties als er vragen zijn of als er zich een probleem voordoet.

Als de ex-gedetineerde het niet prettig vindt dat er informatie wordt uitgewisseld, ga dan met elkaar in gesprek en vraag of hij/ zij het prettig vindt dat er een gezamenlijk gesprek plaatsvindt tussen alle betrokkenen.

Als dit nog steeds niet als prettig wordt ervaren door de ex-gedetineerde kan het zijn dat er iets niet in orde is. Trek niet te snel conclusies maar ga dan alsnog met de reclassering in gesprek en probeer uit te vinden wat er gaande is.

7.2 Grenzen aangeven

Grenzen zouden vanaf het begin aangegeven moeten worden, vooral wanneer een ex-gedetineerde voorwaardelijk vrij is. Spreek af met de reclassering en bepaal gezamenlijk welke grenzen er gesteld worden zodat de ex-gedetineerde niet terugvalt in oud gedrag en tegelijkertijd ook aangemoedigd blijft.

- Een overeenkomst is een goede manier om de grenzen aan te geven en te bewaken. Het is

misschien een goed idee om deze samen met reclassering door te nemen om te bekijken of de voorwaarden gesteld in de overeenkomst passend zijn voor deze ex-gedetineerde. Dit zou het best kunnen gebeuren voordat de overeenkomst wordt doorgenomen met een ex- gedetineerde.

- Wanneer de overeenkomst doorgenomen wordt met de ex-gedetineerde doe dit dan op een rustige plek en op een ontspannen manier, dit om te laten zien dat het een wederzijdse overeenkomst is en het niet alleen maar om regels gaat die opgelegd worden vanuit de kerkgemeente.
- Leg tijdens het door nemen van de overeenkomst uit dat de grenzen die gesteld worden ook nodig zijn opdat de ex-gedetineerde niet terugvalt in zijn/haar oude gedrag.
- Het kan helpen om samen met de ex-gedetineerde de voorwaarden van de overeenkomst op te nemen in een gebed. Maak duidelijk dat ze ten alle tijden op steun kunnen rekenen van het team zolang het binnen de gestelde grenzen ligt.
- Het is altijd mogelijk om de grenzen te verleggen nadat er uit een evaluatie blijkt dat het goed gaat met de ex-gedetineerde. Maar zolang iemand voorwaardelijk vrij is, is dit niet verstandig om te doen.

In hoofdstuk 4 staat wat er gedaan moet worden wanneer de overeenkomst overschreden wordt.

Hoofdstuk 8 Begeleiden van zedendelinquenten.

Wanneer uw gemeente iemand wil opvangen die veroordeeld is geweest voor een zedendelict, dan zal de meeste aandacht uit moeten gaan naar het beschermen van doelgroepen die dit niet goed zelf kunnen bv. kinderen of jonge vrouwen.

Vanuit de reclassering wordt er aan vrijwilligers geen informatie verstrekt die de privacy van de ex-gedetineerde kan schaden, wel aan de overkoepelende organisaties.

Het is dus aan de organisatie of de informatie wordt overgedragen of niet.

Onder zedendelinquenten bestaan verschillende soorten, daarnaast is net als bij elke andere ex-gedetineerde zijn/haar situatie anders.

En iedere persoon zal zijn/ haar vorm van begeleiding nodig hebben.

Zedendelinquenten hoeven niet altijd een misdaad begaan te hebben tegen kinderen maar dit kan ook tegen volwassen mannen of vrouwen zijn.

Er bestaat voor deze doelgroep een project met "maatjes" dat vanuit justitie wordt gecoördineerd.

Van hieruit wordt ook bepaald of iemand overgedragen kan worden aan een "maatje". Dit project blijkt buitengewoon succesvol in het voorkómen van terugval

8.1 Het gebruik van een overeenkomst met een zedendelinquent.

Wanneer de kerk een ex zedendelinquent opvangt zal het gebruik van een overeenkomst erg belangrijk zijn. Dit omdat er hierbij nog meer behoefte is aan grenzen en toezicht.

Deze overeenkomst zal uitgebreider moeten zijn dan bij een andere ex-gedetineerde en ook op bepaalde vlakken specifiekier omschreven staan.

Het zal betrekking hebben op de diensten die de persoon bijwoont, activiteiten waar hij/ zij aan wil deelnemen en het bezoeken van leden van de gemeente.

Deze overeenkomst zal opgesteld worden op basis van de achtergrond informatie die er beschikbaar is.

Omdat de overeenkomst voor een zedendelinquent gecompliceerder in elkaar zit volgen hierna een aantal suggesties die u kan toevoegen aan de overeenkomst van nieuwe leden in de bijlage.

[naam van het nieuwe lid] gaat akkoord met het volgende:

- Hij/ zij zal tijdens de kerkdienst of gespreks-groep niet naast kinderen of jongeren gaan zitten.
- Hij/zij blijft weg uit ruimtes waar kinderen en jongeren samen komen
- Verklaart er zorg voor te dragen nooit alleen in een ruimte te zijn met kinderen (of een vrouw/man)
- Zal geen functie aannemen binnen de kerk die hem/ haar macht over een ander geeft.
- Zal niet zelfstandig huisbezoeken afleggen zonder uitnodiging of zonder dit te melden aan de leider van de begeleidingsgroep.
- Zal niet geen vrijwilligersfunctie aannemen waardoor hij/ zij verantwoordelijkheid over kinderen krijgt.
- Zal niet aansturen op contact met kinderen zonder dat daarbij toezicht is.

Dit zijn enkel suggesties die gebruikt kunnen worden ter aanvulling van de overeenkomst voor nieuwe leden. Deze of een soortgelijke overeenkomst zal op regelmatige basis worden geëvalueerd en eventueel worden bijgesteld of aangepast.

Waarom zou een geloofsgemeenschap dan toch iemand willen opvangen die veroordeeld werd voor een zedendelict?

Net als bij andere delicten en alles waar mensen elkaar mee beschadigen is vergeving en verzoening essentieel. Evenals herstel.

Al deze begrippen vormen de kern van de boodschap van het Evangelie. En tegelijk kunnen ze juist daarom niet 'goedkoop' worden ingezet.

Juist bij mensen met een zedendelict blijkt heel vaak hun sociale isolatie een van de bronnen van hun schadelijke gedrag. Zijn ze hier ook voor veroordeeld, dan leidt het stigma dat zij met zich meedragen tot nog meer isolatie. Sociale uitsluiting ligt hier op de loer.

Wat een geloofsgemeenschap te bieden heeft kan dan enorme waarde krijgen voor betrokkene.

Ook mét duidelijke grenzen die zijn afgesproken en vastgelegd.

Bijlage

Overeenkomst voor nieuwe leden

N.B.: dit 'model' is regelrecht overgenomen uit de handleiding van "Caring for ex-offenders". Het komt dus uit de praktijk van de Anglicaanse kerk. We hebben het toch waardevol gevonden om dit zo te laten staan. Lang niet iedere kerk kan hiermee uit de voeten. Maar de suggesties zijn uitdagend en daarom goed. Bespreek dit in je geloofsgemeenschap en kijk wat je er van gebruiken en toepassen wilt. Neem de vrijheid!

Deze overeenkomst bevat vertrouwelijke informatie

Een overeenkomst tussen [naam nieuw lid] en [naam geloofsgemeenschap]

[datum]

[voeg eventueel Bijbeltekst toe]

Broeders en zusters, omdat God zo goed voor ons is, roep ik u op, uzelf aan te bieden als een levende en heilige offergave die hij graag aanvaardt. Dat is uw ware eredienst; loop niet mee in het gareel van deze wereld. U moet andere mensen worden met een nieuwe gezindheid. Dan kunt u beoordelen wat God wil, wat goed is en volmaakt en wat hem aangenaam is.

(Romeinen 12:1-2)

of

Mijn dierbare vrienden, u bent altijd gehoorzaam geweest. Wees het niet alleen wanneer ik aanwezig ben, maar ook en des te meer wanneer ik afwezig ben. Werk aan uw heil in diep ontzag voor God, want hij is het, die in u werkzaam is en u in staat stelt te willen en te doen wat in overeenstemming is met zijn plan.

(Fillippenzen 2: 12-13)

[naam geloofsgemeenschap komt overeen dat met de hulp van de Heer en de kracht van de Heilige Geest en voor zover dat binnen ons vermogen ligt:

1. Om [naam nieuw lid] te verwelkomen in onze gemeente.
2. Om hem/ haar aan te moedigen te groeien in zijn/ haar geloof in Christus.
3. Om hem/ haar te ondersteunen om niet terug te vallen.
4. Om [naam nieuw lid] te beschermen tegen valse beschuldiging van een delict.
5. Om ervoor te zorgen dat op wekelijkse/ dagelijkse basis met [naam nieuw lid] en zijn/ haar mentor wordt samengekomen en hierdoor te voorzien van passende steun en structuur.
6. Om een team samen te stellen dat met [naam nieuw lid] samenkomt voor ondersteuning.
7. Te zorgen voor praktische ondersteuning op het gebied van wonen, werken, behandeling en inkomen.
8. Samen te werken met de organisatie die [naam nieuw lid] begeleidt en er alles aan te doen om de samenwerking in het belang van [naam nieuw lid] soepel te laten verlopen.
9. We zijn ons ervan bewust dat onze verantwoordelijkheid ligt bij God en onze

kerkgemeente en we zullen er alles aan doen onze gemeente te beschermen.

[Naam nieuw lid] gaat ermee akkoord dat de volgende grenzen gesteld worden in zijn/ haar overeenkomst, die ervoor zorgen dat ik mijzelf prettig voel en alle ervaringen kan opdoen binnen de kerk, namelijk:

1. Het accepteren van begeleiding en toezicht van mijn mentor, helpgroep en begeleiders vanuit de kerk.
2. Het bijwonen van meetings/ en groeps gesprekken wanneer dit wordt gevraagd door de begeleider.
3. Op regelmatige basis samenkomen met mijn mentor.
4. Om niet in te gaan op uitnodigingen waardoor de mogelijkheid bestaat dat ik terugval.
5. Om ten alle tijden eerlijk te zijn.
6. Om geen ruimtes te betreden waar geen toestemming voor is verleend door de begeleider
7. Leden van de gemeente nooit om geld te vragen.
8. Begrijpen dat in sommige gevallen aan (bepaalde) leden van de gemeente (in overleg met mij) informatie over mijn achtergrond verstrekt moet worden
9. Begrijpen dat wanneer ik deze voorwaarden overtreed dit uit kan lopen op een melding bij de politie of reclassering
10. Begrijpen dat de kerk zijn best zal doen om mij te ondersteunen in mijn geloof en mij met praktische zaken zal helpen, met behulp van de Heer.

Evaluatie

Deze overeenkomst zal elke [drie maanden] worden geëvalueerd en indien nodig op een ander moment aangegeven door de hulpgroep, leiding of eventueel de reclassering.

[naam nieuw lid] heeft op aanvraag ten alle tijden recht op een evaluatie.

De evaluatie zal plaatsvinden door middel van een gesprek met [naam nieuw lid], tenminste twee leden van de betrokken hulpgroep en zal vastgelegd worden op papier en worden ondertekend.

Een kopie hiervan zal worden overhandigd aan [naam nieuw lid] en een andere kopie zal in het vertrouwelijke dossier worden opgenomen..

Betrokken hulpgroep

[namen hulpgroep]
ondertekend.....
.....(Dominee, pastor, voorganger)
datum.....
.....
ondertekend.....
.....(naam nieuw lid)
datum.....
.....